

ראש השנה 2018 – איגרת מידע לעובדים בארגוני בריאות

ראש השנה תשע"ט יחול ביום ראשון, 9.9.18, משקיעת החמה וימשך עד יום שלישי, 11.9.18, בצאת הכוכבים. השנה יחול ראש השנה היהודי במקביל לראש השנה ההיג'רי (מוסלמי) והארגון צריך לתת את הדעת להשלכות של חפיפה זו.

רקע כללי: ראש השנה מציין את תחילת השנה החדשה בלוח העברי, והוא חל בשני הימים הראשונים בחודש תשרי. במסורת היהודית, נחשב ראש השנה ליום המלכת האלוהים על העולם וליום-דין שבו נידון האדם ונגזר עליו את שיקרה לו במהלך השנה הבאה. בתורה מכונה החג 'יום תרועה', בשל תקיעות השופר שמצוה לתקוע בו.

ממנהגי החג: בבוקרו של היום שלפני ראש השנה נהוג להתענות ולערוך טקסי התרת נדרים. ביום הראשון של ראש השנה נהוג ללכת למקום מים שיש בהם דגים (בבתי חולים יהיו שישתמשו באקווריום או בחלופות אחרות) ולומר שם את 'תפילת התשליך' – הכוללת בקשות שונות. בסיום אמירת התפילה נהוג לנער את שולי הבגדים, כמשל על השלכת העוונות. בסעודת ליל ראש השנה נוהגים לאכול מאכלים המרמזים על "סימנים טובים" – למשל, תפוח בדבש, דג וראש של דג או של כבש, גרעיני רימון ועוד. לאכילה של כל מאכל מקדימים בקשה מיוחדת, הפותחת במילים "יהי רצון". מצוות החג המרכזית היא התקיעה בשופר.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

- **סדר היום:** ביום שלפני החג נהוג להתענות החל מעלות השחר. תענית זו אינה חובה, אלא מנהג. מועד סיומה תלוי במנהגים שונים (יש הנוהגים עד חצי שעה לאחר חצות היום). חולים, אפילו אם הם חולים קלים או לא מרגישים טוב, לא יצומו, וכך גם לגבי ילדים לפני גיל בר/בת מצווה.
- **תפילות:** בימי ראש השנה מתקיימות תפילות ממושכות. הצורך והרצון של שומרי מסורת להשתתף בתפילות אלו רב. על הצוות הרפואי להיות ער להשלכות הרפואיות האפשריות לגבי חולים העוזבים את המחלקות לשעות ממושכות. כמו כן, ייתכן שיתעוררו בימים אלו קשיים מול הצוות המטפל בנוגע לתורנויות, בשל הרצון להשתתף בסעודות החג המשפחתיות והצורך להשתתף בתפילות הציבוריות הארוכות.
- **ארוחות:** יש קהילות שבהן לא נהוג לאכול לפני התקיעות. בכל הקהילות ניתן לשתות קלה ללא הגבלה אך נהוג להגביל את האכילה שלפני התקיעות. הסעודה המרכזית נדחית לאחר גמר תפילת 'מוסף' שלרוב מסתיימת בשעות הצהריים. מומלץ להתאים את זמני הארוחות לזמני התפילה. חולים שאסור להם לאחר את זמני האכילה, כגון חולי סכרת, לא יאחרו את אכילתם. מוסדות רפואיים נוהגים לשלב בארוחת ליל החג את ה"סימנים" שנהוג לאוכלם בחג.
- **מטבח:** בראש השנה אסור להדליק אש אך מותר להעביר להבה ממקום למקום ולבשל. ההנחיות לאופן הכנת המאכלים מסורות בידיו של משגיח הכשרות במוסד הרפואי.
- **ציון החג בארגון:** באירוע לציון תחילת השנה בארגון, כדאי לזכור שיתכן שמטופלים ומטפלים מוסלמים אינם שותים יין. בהקשר דומה, יש לבחון מחדש את תוכן של חבילות השי לחג. בשני המקרים, ניתן למצוא תחליפים שמקובלים על כלל המטופלים והצוות.
- **טיפולים:** ראש השנה דינו כשבת בכל הנוגע לביצוע טיפולים רפואיים.
- **מכשור רפואי חשמלי נטען:** מומלץ להדריך את המטופלים המשתמשים במכשור חשמלי נטען המספיק ליממה (24 שעות), דוגמת דגמים מסויימים של מכשירי שמיעה, להיערך בהתאם.
- **תקיעת שופר:** בראש השנה ישנם מטופלים אשר תוקעים בעצמם בשופר או שתוקעים בעבורם (התוקעים בשופר מכונים 'בעלי תקיעה') על מנת למלא את מצוות החג המרכזית – "יום תרועה יהיה לכם". תקיעה זו עשויה לעורר תמיהות בקרב מטופלים אחרים. לפיכך, מומלץ לארגון לעדכן מבעוד מועד את המטופלים והמטופלים. בבית הכנסת תוקעים 100 תקיעות, אך התוקעים לצד מיטת החולה יסתפקו לרוב ב-30 תקיעות.
- על מנת לאזן בין החובה הדתית לבין הפרעת הרעש, ניתן לקבוע זמן מסודר שבו ירוכזו כל התקיעות בכל מחלקה, ובכך ימנע המצב מתקיימות תקיעות במספר מועדים – עבור מאושפזים שונים. כמו כן, במחלקות שבהן הדבר ניתן, אפשר לרכז את החולים לחדר אחד ולתקוע בפני כולם בבת אחת במקום לעבור ממיטה למיטה ולתקוע בכל חדר בנפרד.

המרכז הבין-תרבותי לירושלים מודה לרב צבי פורת, רב ויועץ הלכתי במרכז הרפואי שיבא ובביה"ח אליין, על הערותיו ההלכתיות הנזכרות באיגרת זו. תודה לצוות מהמרכז הבין-תרבותי: ד"ר חגי אגמון-שניר, ד"ר מיכל שוסטר ואורנה שני.

בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום ייעוץ הלכתי או רפואי.

אגרות מידע נוספות לגבי חגים ומועדים בארגוני בריאות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](http://jicc.org.il/heb) (<http://jicc.org.il/heb>)